První ARIA parametry prakticky: aria-label a aria-labelledby

Po prvních dvou úvodních teoretických částech se konečně dostáváme k praxi. A čím jiným začít, než těmi nejčastějšími a také vzájemně nejpodobnějšími. Popíšeme si aria-label a aria-labelledby a rozdíly mezi nimi.

Tato série bude hlavně čerpat z článků na MDN, protože je to velmi pěkný a ucelený zdroj informací, a bude to spíše jejich překlad. Budu se ale snažit i prakticky vysvětlovat, jaké mají tyto parametry přínosy a proč jsou důležité a jak se podle nich chová odečítač obrazovky.

aria-label

Přístupný název prvku lze zapsat i bez viditelného textu. Přesně k tomu slouží `aria-label`, který je součástí WAI-ARIA od verze 1.0, platí i v 1.1–1.3.

Co dělá

Poskytuje přístupný název, když prvek nemá vhodný viditelný text, typicky to bývá výhradně grafické tlačítko:

```
<button aria-label="Zav?ít">×</button>
```

Čtečka ohlásí „Zavřít“, i když se text nikde nezobrazuje.

Na co se aplikuje

Lze použít na téměř všech prvcích HTML kromě rolí, které pojmenování zakazují. Běžně to jsou tlačítka, odkazy, formulářové prvky, přepínače/checkboxy/radio buttony, záložky, landmarky, dialogy a strukturální prvky potřebující vlastní název:

```
<nav aria-label="Hlavní navigace">...</nav>
```

Omezení

- **Existuje-li viditelný text**, který lze použít jako název, doporučuje se `aria-labelledby` místo `aria-label`, protože ten odkazuje na skutečný text v DOM:

  ```
  <h2 id="settings-heading">Nastavení</h2>
  ```

```
<section aria-labelledby="settings-
heading">...</section>
```

Ne `<section aria-label="Nastavení">`, když stejnojmenný nadpis už existuje.

- **Nesmí se použít** u rolí bez pojmenování: buď čistě textové/formátovací role, které samy o sobě nejsou pojmenovatelným objektem (`code`, `emphasis`, `strong`, `subscript`, `superscript`, `deletion`, `insertion`, `paragraph`, `caption`, `mark`, `term`, `time`, `suggestion`, `definition`, `tooltip`), nebo role, které se přístupnostní sémantiky výslovně vzdávají (`generic`, `presentation`/`none`). Přidat tam `aria-label` přesto markupu nevadí, ale čtečka ho ignoruje. Jméno se nikam nepropíše, i když to v kódu vypadá v pořádku.
- **Neslouží jako náhrada popisu** — pro delší instrukce slouží `aria-describedby` nebo `aria-description`, ne `aria-label`.

Hodnota a vztah k jiným atributům

Hodnota je libovolný textový řetězec (`aria-label="Zav?ít"`), a ne žádná pevná množina klíčových slov.

Jsou-li přítomny oba, **`aria-labelledby` má přednost před `aria-label`**:

```
<button aria-label="Zav?ít okno" aria-labelledby="close-
label">×</button>
<span id="close-label">Zav?ít dialog</span>
```

(Použije se „Zavřít dialog“.) Existuje-li nativní HTML mechanismus pojmenování, má přednost před `aria-label`: `<label>` pro formulářový prvek, `alt` pro obrázek.

Proč to takhle je

- `aria-label` se vizuálně nezobrazuje. Vidící uživatel, který čte jen viditelný obsah, ho neuvidí. `<button aria-label="Uložit">...</button>` je přístupný pro čtečku, ale vizuálně je to stále ikona.
- Duplicitní `aria-label` na tlačítku, které už viditelný text má (`<button aria-label="Uložit dokument">Uložit</button>`), je zbytečný. Přístupný název ať radši vzniká z obsahu tlačítka samotného.

Příklad správného použití

```
<button type="button" aria-label="Zav?ít">
    <svg aria-hidden="true">...</svg>
</button>
```

Čtečka ohlásí „Zavřít, tlačítko“. Jméno vezme z `aria-label`, protože viditelný text k dispozici není, což je zde vhodný způsob, jak právě název poskytnout.

aria-labelledby

Přístupný název prvku lze poskládat i z textu, který na stránce už existuje. Přesně k tomu slouží `aria-labelledby`, který je součástí WAI-ARIA od verze 1.0, platí i v 1.1–1.3.

Co dělá

Určuje přístupný název prvku odkazem na `id` jiného prvku (nebo víc prvků). Místo aby název obsahoval přímo jako text, přebírá ho z obsahu odkazovaného prvku:

```
<h2 id="nastaveni-nadpis">Nastavení</h2>
<section aria-labelledby="nastaveni-nadpis">...</section>
```

Čtečka ohlásí oblast jako „Nastavení“, přestože se to v `section` samotné nikde nepojmenovává.

Na co se aplikuje

Lze použít na téměř všech prvcích HTML kromě rolí, které pojmenování zakazují, stejně jako u `aria-label`. Typicky landmarky, dialogy, formulářové prvky, tabulky, skupiny a další prvky, které potřebují vlastní název a mají ho odkud vzít z existujícího textu na stránce.

Více odkazovaných ID

Hodnota může obsahovat víc `id` oddělených mezerou. Jejich texty se spojí v pořadí, v jakém jsou v `aria-labelledby` vypsané, ne v pořadí, v jakém jsou v DOM:

```
<span id="billing">Faktura?ní adresa</span>
<span id="name">Jméno</span>
<input type="text" aria-labelledby="billing name">
```

Výsledný přístupný název pole je „Fakturační adresa Jméno“.

Omezení

- Neexistuje-li odkazované `id` na stránce, `aria-labelledby` se prostě neuplatní a přístupný název se dopočítá jiným mechanismem (např. z `aria-label`, pokud je taky nastavený).
- Nesmí se použít u rolí bez pojmenování: stejný důvod i seznam jako u `aria-label` výše (textové/formátovací role bez vlastní identity, plus role vzdávající se sémantiky jako `generic`/ `presentation`).
- Na rozdíl od `<label for="...">` funguje i mimo formulářové prvky. Lze jím pojmenovat třeba `<section>`, `<table>` nebo `<div role="dialog">`.

Hodnota a vztah k jiným atributům

Hodnota je seznam jednoho nebo víc `id` oddělených mezerou, žádný přímý text. Jsou-li přítomny oba, **`aria-labelledby` má přednost před `aria-label`**:

```
<button aria-label="Zav?ít okno" aria-labelledby="close-label">×</button>
<span id="close-label">Zav?ít dialog</span>
```

(Použije se „Zavřít dialog“.)

Proč to takhle je

- Odkazování na existující text místo jeho duplikace v `aria-label` znamená, že text existuje jen na jednom místě. Když se viditelný text nadpisu změní, přístupný název se změní s ním automaticky.
- Odkazovaný prvek se použije i tehdy, když je sám vizuálně skrytý (`aria-hidden="true"` a podobně). Vazba se vyhodnotí bez ohledu na viditelnost cíle.
- Kombinace víc `id` umožňuje poskládat název z kousků textu, které jsou jinak v DOM samostatné (typicky štítek + kategorie).

Příklad správného použití

```
<nav aria-labelledby="produkty-nadpis">
<h2 id="produkty-nadpis">Naše produkty</h2>
...
</nav>
```

Čtečka ohlásí „Naše produkty, navigace“. `<nav>` se tak pojmenuje vlastním viditelným nadpisem, aniž by musel název obsahovat znovu jako vlastní text.

Zdroje

- ARIA: aria-label attribute (https://developer.mozilla.org/en-US/docs/Web/Accessibility/ARIA/Reference/Attributes/aria-label)